

TOPLUMSAL DİNAMİZM VE SPOR

Ahmet Gökhan YAZICI*

Özet

Toplum yaşayan bir örgenliktir. Fert, grup ve toplum bazında bazı dinamiklere sahiptir. Toplumsal dinamiğin en temel sektörlerinden birisi de spordur.

Spor sağlıklı bir neslin yetiştirilmesinde, toplumsal kalkınmanın desteklenmesinde, sosyal adaletin temininde, temiz bir çevrenin tesisinde çok önemli bir role sahiptir.

Sporun geleceğini tehdit eden bazı faktörler bulunmaktadır. Bunlar;

- a) Doping,
- b) Şike,
- c) Şiddettir.

Sporun geleceği bu handikaplardan kendisini temizlemesine bağlıdır. Bu imkânsız değildir. Fakat bu toleranssız, uluslararası iş birliği ve sürekli bir mücadeleyi gerektirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplum, spor, eğitim, çevre ve kalkınma, sporun geleceği.

SOCIAL DYNAMISM AND SPORTS

Abstract

Society is a living organism. It involves some dynamics on the basis of individual, group and society. Sports are one of the fundamental segments of social dynamism.

Sports have a very important role in raising a healthy generation, in supporting social development, in the assurance of social justice, and in the establishment of a clean environment.

Some factors that threaten the future of sports:

- a) Doping,
- b) Rigged game,
- c) Violence.

The future of sports depends on the clearance of these handicaps. This is not impossible; however, it requires a rigid international collaboration and a constant campaign.

Keywords: Society, sports, education, environment and development, the future of sports.

---

* Yrd. Doç. Dr.; Atatürk Üniversitesi, KKEF, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, agokhanyazici@hotmail.com.

Giriş:

Sosyal olay, sosyal müesseseler ve sosyal münasebetleri inceleyen bilimin adı sosyolojidir. E. Durkheim sosyoloji için “Sosyal kurumları inceleyen bilimdir” der. Her türlü toplum biçimi sosyolojinin konusudur. Bu münasebetle sosyoloji için “insanlık tarihi ile başlamış bir bilimdir” demek yanlış olmaz. Nitekim G. Simmel sosyolojiyi; “Sosyal şekillerin sistematik teorisi ve tarihî bir gelişmenin geometrisi” olarak tanımlamaktadır. Hangi açıdan bakılırsa bakılsın Max Weber’in ifadesiyle; sosyoloji, insanlar arasındaki münasebetlerden doğan “beşerî hareketler ilmi” dir. Onun konusu toplumdur. Nitekim sosyolojinin eski ifadeyle içtimaiyat’ın günümüz Türkçesindeki karşılığı “toplumbilim”dir (Ergil, 1984). Toplumbilim günümüz toplumlarının tarihi, tarih ise geçmiş toplumların sosyolojisidir (Doğan, 1990). Toplumu tanımak onu oluşturan unsurları bilmekten geçer. Günümüz insanının en büyük eksiği toplumu yani ormanı görememiş olmasıdır. Globali göremeyince kendi yerini yanlış konumlandırmaktadır. Bu çalışma bu konuya katkı sağlamak için yapılmıştır.

Metodoloji: Bu çalışma toplumdaki ferdin spor yolu ile kendi, toplumu ve ülkesi ile nasıl daha mutlu bir hayat yaşayabileceğinin betimlemesini içermektedir.

Makalede metodolojik olarak “betimsel”, “saha taraması”, belgesel ya da “dokümanter çalışma” dediğimiz nitel bir yöntem izlenmiştir (Karasar, 1976; Kaptan, 1983). Toplum-kalkınma-spor sarmalı çeşitli düşüncülerin tespitleri ile analiz edilmiştir.

1. Toplum Nedir?

Toplum aslında binlerce yıl süren bir hayatın hikâyesidir (Evliyaoğlu, 1971). Karıncalar, arılar, atlar, kurtlar, maymunlar gibi bazı hayvan türlerinin de beraber yaşadıklarına yönelik araştırmalar varsa da, toplumlar hâlinde yaşayan en karakteristik canlı insandır (Dönmezer, 1982).

Toplum; yaşamlarını sürdürmek, birçok temel çıkarlarını gerçekleştirmek için iş birliği yapan, aynı toprak parçası üzerinde birlikte yaşayan ve ortak bir ekini (kültür) olan insan kümesidir (Ozankaya, 1984). Toplumun daha doyurucu bir tanımı şöyle yapılabilir. “Toplum; insan davranışını hem hürriyete kavuşturan, hem sınırlandıran, bir taraftan karşılıklı yardımlaşmalara imkân veren diğer taraftan gruplaşmalar ve bölünmelere yol açan, değişen bir sosyal teşkilatlar ve münasebetler ağıdır” (Kurtkan, 1976). Bu tanımdan da anlaşılmaktadır ki toplum bir fotoğraf karesindeki sabit insanlar grubu olmayıp hava ya da su dolu bir kavanozdaki hava ve su moleküllerinin birbirlerine çarparak mütemadiyen bir hareketlilik içinde bulunmaları gibi değişim ve dinamizm içindeki fertlerin birlikteliğidir. Bu dinamizmin unsurları olarak sosyal münasebetler, sosyal örgütler, sosyal zümreler, sosyal kurumlar, kültürel öğeler, üretim

biçimi ve araçları, demografik yani fiziksel ve kültürel unsurlar sayılabilir (Celkan, 1989). Bütün bu unsurlar toplamına sosyal yapı denir.

2. Sosyal Yapı ve Spor İlişkisi:

Sosyal yapının önemli unsurlarından biri de hiç şüphesiz sosyal kurumlardır. Sosyal kurumlar; ferdin dışında gelişen, onu belirli istikamette davranmaya zorlayan, kendi tabiatı ve kanunları müvacehesinde değişme gösteren sosyal realitelerdir. Bunların en önemlisi dil, din ve sanattır. Bütün diğer kurumların anasının bu üç kurum olduğunu söyleyenler vardır. Diğer sosyal kurum örnekleri olarak; hukuk, ahlak, aile, eğitim, moda, müzik, mimari, heykel, resim töre, edebiyat, tarım, bilim-teknoloji, rejim, basın-yayım ve spor sayılabilir.

Spor bir sosyal kurum olarak günümüzün en köklü, popüler ve yaygın bir faaliyet sahası ve kalkınma aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun da ötesinde spor artık bir bilim dalı, bir gelişmişlik kriteri ve ekonomisi, eğitimi, alt kurumları, araç ve gereçleriyle tam bir sektördür. Öyle ki kendi turizmi, eğitimi, giyimi, sağlığı, ulaşımı, mimarisi, ekonomisi ile günümüzde artık kendine bağlı yardımcı sektörler oluşturan bir sosyal kurumdur. Bir diğer açıdan spor; geri kalmış ülkelerin kalkınma yolunda önemli bir fırsatı, alt sınıf insanların sınıf atlaması yolunda yaygın etkenlerden birini oluşturmaktadır.

3. Spor Nedir?

İnsanoğlunun fikir ve ruh unsurlarıyla birlikte bütünlüğünü meydana getiren maddesinin yani vücudunun belli maksatlar için eğitilmesi düşüncesi, insanlığın evren üzerindeki varlığı kadar eskidir. Canlılığın en önemli belirtisi olan hareket aynı zamanda vücut eğitiminin de başlıca vasıtasıdır (Alpman, 1972).

Spor, kronolojik olarak insanların toplumlar hâlinde yaşamaya başlamaları ile karşımıza çıkmaktadır. Savaşların beden gücüne dayandığı çağlarda spor olayı savaşa adeta bir hazırlık dönemini oluşturmakta idi. Nitekim sporun tarihî perspektiften yapılan tanımı şudur. Spor, yarışma ve rekabet üzerine kurulmuş, savaşçı güçleri olgunlaştıran disiplinli bir kolektif oyun tarzıdır (Erkal, 1978).

MÖ doğuda; Hun, Göktürk ve Çin ile batıda Yunan, Roma, Isparta ve Pers medeniyetlerinde savaşa hazırlık olarak düşünülen ve çeşitli alet, araç ve gereçlerle yapılan spor, yerini, günümüzde toplu ve topsuz, ferdi ve kolektif spor faaliyetlerine bırakmıştır.

Artık genel niteliği ile spor faaliyetleri devrimci anlayışın (Fişek, 1983) aksine savaşa hazırlık olmaktan çıkmış, milletlerin kültürel temas imkânlarını geliştiren, milletlerarası buhranları hafifletici, milletleri birbirine yaklaştıracı bir karakter kazanmıştır (Erkal, 1978).

Fakat hâlâ geniş bir sosyal bilimci kesim sporu; milletlerarası politikada siyasi etkinliği artırıcı bir propaganda aracı ya da bir “soğuk harp” aracı yani sıcak harbe hazırlık egzersizleri olarak değerlendirmektedir (Fişek, 1983). Şüphesiz onları haklı gösterecek örnekler de yok değildir.

Sporun günümüzdeki anlamları ile formal olarak yapılması ve eğitim kurumlarına girmesi insanların örgütlenmesi ile başlamıştır. Yirminci yüzyılda ise profesyonel anlam kazanmıştır (Knapp ve Leonhard, 1968). Spora, tarihsel süreç içinde, kültür birikimi ve eğitim ilişkisi açısından bakıldığında ise, Olimpik sporun MS 395 yılında yasaklanmasından sonra, 15. yy.’da Avrupa’da orta sınıfın verdiği mücadele ile canlandığı söylenebilir. Rönesans ve reform hareketleri ise sporun yeniden etkili şekilde gündeme gelmesini sağlamıştır. Spor daha sonra İtalya’dan Avrupa’ya yayılmış ve laikleştirilmiştir. Yeni Çağ’dan önce İtalya’da, sonra Almanya, Fransa ve İspanya’da okullara girmiş ve yeni araç gereçlerle yapılmaya başlanmıştır. Özellikle eğitim kurumlarında ulusal bilince sahip, daha başarılı bireyler yetiştirmenin yollarından biri olarak düşünülmüş ve bir hayli desteklenmiştir (Alpman, 1971; Erdemli, 1990; Fişek, 1983; Knapp ve Leonhard, 1968).

4. Spor’un Amacı Nedir?

Sporun niçin yapıldığı, yani amacı ve ne anlama geldiği, yani spora tanım ve boyutlarıyla bakıldığında ise, yakın zamana kadar yapılan sportif etkinliklerin salt beden eğitimi olarak algılanarak bireyin bilişsel, duyuşsal ve toplumsal boyutlarına katkısının göz ardı edildiği söylenebilir. Oysa spor, insanın salt bedenini değil, bütünlüğünü eğitmek için gerekli bir araç ve eylemdir. Diğer bir ifade ile sporun; eylem yetkisi, kendine güveni sağlama, sorumluluk alma, yaratıcı olma, performans, oyun, macera, sağlık ve zindelik ile toplumsal özellikleri geliştirme amacıyla yapıldığı söylenebilir (Grössing, 1991). Bu çerçevede, gerek okulda, gerekse okul dışında yapılan sportif etkinliklerde bazen oyun, bazen performans, bazen sağlık, bazen macera, bazen de diğer amaçlar öncelik kazanabilir (Demirhan, 2003; Fişek, 1983).

Amaçlardaki farklılık tanımlara yansımakta, hatta tanımlar amaçlar doğrultusunda yapılmaktadır. Bu bağlamda spor, kişisel ya da toplu oyunlar biçiminde yapılan, genellikle yarışmaya yol açan, bazı kurallara göre uygulanan beden hareketlerinin tümüdür. Spor, insanın bedeni ve fikri yeteneklerini bir bütün olarak dengeli ve sağlıklı bir şekilde geliştirmek amacıyla yarışma tarzında yapılan etkinliklerdir. Ya da çağdaş kişiliğin oluşumundaki beden, ruh ve kafa unsurlarının koordineli eğitimidir (Sarıalp, 1990). Annals’a göre spor, insanın doğasında bulunan saldırganlığa barışçı boşalma olanakları sağlamakta, saldırganlık güdüsünün denetim altına alınması için uygun bir yarışma ortamı yaratmaktır. Luschan’a göre spor, bireyin topluma uyumunu sağlamakta, kişilerin ruh ve beden sağlıklarını güvence altına almaktadır. Spor;

kitlelerin afyonu, zaman içinde onun simgesi durumuna gelmiş Olimpiyat Oyunları’da bir tür suspansuvarlı milliyetçiliktir (Fişek, 1983; Demirhan, 2003).

Görüldüğü gibi spor değişik tanımlarla karşımıza çıkmaktadır. Burada önemli olan tanımın ne amaçla yapıldığıdır. Örneğin, spor hekimliği açısından, sağlık ön planda tutulurken, antrenman bilimi açısından performans ön plana çıkmaktadır. Toplumbilimi açısından ise serbest zamanların değerlendirilmesi önceliklidir. Okul sporu boyutundaki anlamı ise Grössing (1991) ve Sarıalp’in (1990) yaklaşımlarında da olduğu gibi insanın bütünsel eğitimi temel amaçtır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, spor eğitimi etkinlikleri bireyin bütünsel eğitimi amacıyla yaptırırken Rousseau’nun dediği gibi “çocuğun çocuk olarak keşfi”, Schiller’in ifade ettiği gibi “insan oynadığı yerde insan olup; insan olduğu yerde oynar” ve Pestallozi’nin “çocukta kalbin, kafanın ve elin birlik içinde eğitimi” (Orhun, 1991) ilkelerinin göz ardı edilmemesidir. Çünkü insan bedeni açık bir sistemdir. Gelecekteki alt ve üst yapısını şekillendirmede genetik özellikleri ve çevre yaşantıları bireyi etkileyeceğinden, hammaddenin kalitesi ve işleme süreci ürünün kalitesini de belirler. Bu bağlamda, spor eğitimi insanın eğitiminin bütünlüğünü kapsamalıdır. Çünkü insan, kültür yaratan bir varlıktır. Hareket ve spor eğitimi de beden kültürü için bir yoldur (Grössing, 1991). Bu anlamdaki kültür, bireye aynı zamanda hareket kültürü kazandırır.

5. Sporun Fonksiyonları:

Sporun fonksiyonlarını en genel manada;

- a. Ferde,
- b. Topluma,
- c. Kalkınma-medenileşme ve çevreye yönelik olarak üç başlık altında toplayabiliriz.

Çünkü spor bütün amaç ve fonksiyonlarını fert yardımı ve yolu ile fert üzerinden gerçekleştirir. Yani bütün toplumsal, kültürel, medeni ve çevresel hedefler ancak fertlerin yeterince kaliteli ve kabiliyetli hâle getirilmesi suretiyle eğitilmesi sayesinde gerçekleşebilir. Ferdin kalitesi ile toplumsal ve evrensel kaliteye ulaşılabilir. Bir psikososyal ve çevresel ortamın iyileşme ve bozulmasında birim ferttir. Bozulma da iyileşme de fertten başlar (Krech, ve Crutchfield, 1980).

Spor klasik pedagojide beden, ruhun ve zihnin eğitim aracıdır. Spor yapan ve yapmayan çocuklar (Kerkez, 2012) ile baylar ve bayanlar arasındaki farklara yönelik araştırmalar (Bayar, 2003; Kuruç, 1994; Bora, 2012) çok enteresan gerçekleri ortaya koymaktadır. Hemen bütün ilgili araştırmaların ortak görüşüdür ki spor ferdin;

- Beden sağlığı
- Ruh sağlığı
- Zihinsel gelişimi
- Ahlaki gelişimi
- Kişilik gelişimi
- Olgunlaşması
- Kendine güveni
- Sosyalleşmesi
- Algı gelişimi
- Statü sahibi olması vb. üzerinde son derece olumlu tesirler icra etmektedir.

b. Topluma Yönelik Fonksiyonları:

Her fert bir toplumun üyesidir. Toplum üyelerini eğitime hakkına sahiptir. Fert de bu üyeliğin karşılığı olarak kendi toplumunun değerlerini öğrenmek, uygulamak, yaşamak ve yaşatmak sorumluluğunu taşır. Bu münasebetle fert ve onun toplumu karşılıklı bir etkileşim (heteraksiyon) içindedirler. Bu bağlamda spor, büyük önem verilen birçok sosyal değer oluşmasına ve sürekli hâle gelmesine yardımcı olmaktadır. Spor bu işlevi birçok yolla başarabilir. Spor kavramı içerisinde insanların kendilerini ifade edecekleri bir alanın bulunması en azından bu tür etkinliklere destek vererek bir sosyalleşme süreci içerisinde yer almaları psikososyal bakımdan gelişmelerine yardımcı olmaktadır (Küçük ve Koç, 2004).

Sonuç olarak sporun toplumsal fonksiyonları olarak;

- Yeteneğin,
- Kişiliğin,
- Etiğin,
- Liderliğin,
- Sosyalleşmenin,
- Paylaşmanın,
- Yardımlaşmanın,
- Yarışmanın,
- Dayanışmanın,
- Kültürel gelişimin,
- Sosyal eşitliğin gelişmesi ve gerçekleşmesi sayılabilir. Ayrıca sporun çok uygun bir sosyal ortamın oluşturulmasında önemli bir yer işgal ettiği muhakkaktır.

c. Sporun Kalkınmaya-Medenileşme ve Çevreye Yönelik Fonksiyonları:

Dünya Çevre Komisyonunun çevre ve kalkınma üzerine hazırladığı Brundtland Raporu'na göre “Sürdürülebilir kalkınma, bugünün ihtiyaçlarını, gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin karşılamaktır” (London, 2012; Güzel, 2009).

Bir diğer açıdan sürdürülebilir kalkınmayı birbirini destekleyici ve bütünleyici, nesiller içi ve nesiller arasında dengeli bir planlama, uygulama ve yönetme süreci olarak tanımlamak mümkündür (Uras ve Acar, 2008).

Geçmişten günümüze kadar yaygınlığını hiç yitirmeden süregelen faaliyetlerin başında yer alan spor aracılığı ile sürdürülebilir kalkınmanın boyutları ile ilişkilendirildiğinde, tüm düzeydeki spor katılımcılarının, üstlendiği rollere ve spor etkinliklerine bağlı olarak sürdürülebilir kalkınmanın gelişebilmesinde üç önemli mesaj iletilmektedir. Bu mesajlar, “Spor ve ekonomik gelişim”, “Spor ve sosyal eşitlik, sosyalleşme” ve “Spor ve çevresel koruma” başlıkları adı altında toplanmaktadır (DCMS, 2008). Çünkü spor, güçlü bir sosyal değer taşıırken, çevresel birtakım etkilere sebep olan ve ekonomik faaliyetleri içeren bir olaydır (Pınar, 2009).

Sürdürülebilir kalkınmanın ilk teması olarak ifade edilen “ekonomik boyutta”; dünya piyasalarıyla rekabet edebilen, insanların temel ihtiyaçlarının uygun şekilde karşılandığı, refah düzeyini yükseltici uygulamalar ele alınırken, “toplumsal boyut”, hakkaniyetçi, eşitlikçi, eşitsizliğe maruz kalan grupları kapsayıcı ve ekonomik boyutta olduğu gibi yaşam kalitesini yükseltici uygulamalar ile bütünleşmektedir. Sporun da yakından ilgili olduğu “çevre ve doğal sistemler boyutu”nda ele alınan konular ise, önleyici, koruyucu, iyileştirici, destekleyici faaliyetler olarak şekillenmektedir.

Sporun kalkınmaya yönelik fonksiyonları;

1. Ekonomik gelişim,
2. Çevre açılarından ele alınacaktır.

a) Spor ve Ekonomik Gelişim:

Spor; hem yerel hem de ulusal ekonominin büyümesine ve gelişmesine önemli ve büyük katkılar sağlayabilir. Olimpiyatlar gibi büyük oyunlar, futbol ve basketbol gibi her hafta gerçekleşen müsabakalar, sadece iş alanı sağlamanın dışında, doğrudan veya dolaylı olarak diğer ekonomik faaliyetleri (satın alma, tüketim, vb.) etkilemektedir (Çetin, 2011).

Bu bağlamda, spor endüstrisi hükûmetler ve diğer spor yönetim organları tarafından uzun vadeli yatırımların yapıldığı ve sürdürülebilirliğin sağlandığı bir endüstri kolu olmalıdır. Stratejik vizyon, gelişim planları iyi bir mali politikalar ile sporda sürdürülebilirlik sağlanabilir (Karaca, 2011).

Günümüzde modern spor artık başlı başına bir sektör ve kalkınmanın en önemli lokomotif ve dinamosudur. Ülke kalkınması için eğitim kurumları, ekonomik unsurlar, tarım, ulaşım, turizm ne ise spor odur. Hatta dünyanın geri kalmış ve kalkınmakta olan ülkelerinin ileri ülkelere yetişebilmelerinde son şansları spordur.

Spor ülke kalkınması noktasında;

Spor Eğitimi (psikolojisi, sosyolojisi, etiği, yöntemi vb.) Bilim Dalları,

Spor Eğitim Kurumları ,

Spor Yönetimi,

Spor Kulüpleri,

Spor Turizmi,

Spor Taşımacılığı,

Spor Teknolojisi (araç, gereç vb.),

Spor Mimarisi (stat, salon, saha vb.),

Spor Giyimi,

Spor Sağlığı,

Spor Beslenmesi,

Spor Güvenliği,

Spor Yayını (yazılı, görüntülü, sesli),

Spor Muhabirliği ve Yorumculuğu,

Sporcu İhracatı ile bağımsız birer sektör yaratma yoluna girmiş, kendi yan ve alt faaliyet sahalarını doğrudan oluşturarak milyonlarca insana iş ve aş sağlayan devasa bir ekonomik güce ve yapıya ulaşmıştır. Bu dev postadan daha fazla pay alabilmek için, ülkeler arasında gerek olimpiyat oyunlarını (Çetin, 2011; Karaca, 2011) ve gerekse diğer bölgesel ve uluslararası şampiyonaları ülkelerine çekmek için ne tür bir mücadele içine girdikleri

dikkatlerden kaçmamaktadır. Ülke başkan ya da cumhurbaşkanlarının devreye sokulması yarışın dolayısıyla getirinin ne kadar ciddi boyutlarda olduğunu işaret etmektedir.

b. Spor ve Çevre:

Spor ile çevre arasındaki ilişkiyi ele alırken konuyu olumlu ve olumsuz yönleriyle ortaya koymak daha doğru olacaktır. Spor, insanlığa sağlık, zindelik, sosyal ortam, uluslararası bütünlük gibi birçok etkenle olumlu yönleriyle hizmet etse de özellikle teknoloji çağının yaşandığı günümüzde birçok olumsuzluğu da beraberinde getirmektedir.

1896 yılında olimpiyat oyunlarının yeniden canlandırılması ile spor ve doğa arasındaki çatışma başlamış ve özellikle de 1970’li yılların başında kendini ciddi anlamda göstermiştir. Organizatörler tarafından yapılan ilk çevresel başlangıç çalışmalarında 1972 Münih Olimpiyat Oyunları’na davet edilen tüm ulusal olimpiyat komiteleri temsilcilerinden ülkelerinde olimpiyat parkı oluşturmalarını ve “el değmemiş (bozulmamış) çevrede sağlıklı müsabaka” sloganı altında birleşmelerini istemişlerdir (Güzel, 2009).

6. Sporun Geleceği:

Ülke ve dünya ekonomisi global olarak insanlık için bu denli öneme sahip olduğunu vurguladığımız sporun geleceğine yönelik bazı handikaplar yok değildir. Yani bu altın yumurtlayan tavuğu bazı tehlikelerin beklediği kesindir. Bunlar çalışmanın ana meselesi olmadığından kısaca işaret edilip geçilecektir. Burada amaç ekmeğini spordan çıkararak insanların dikkatlerini bu tehlikelere çekmek ve bindikleri dalı kesiyor durumda olduklarını belirtmektir.

Sporun geleceğini tehdit eden ana ve alt tehlikeler şunlardır:

a. Doping:

Doping bu tehlikelerin en can alıcısıdır. Yanına bilimi ve laboratuvar güçlerini de alarak sporu ve sporcuyu içten kemirmekte, bu iki unsurun adeta varlığına kast etmektedir. Artık sıradan kimyasal içerikli maddelerin aşılıp kaliteli genlerin aktarımı esasına dayanan “gen dopingi” söz konusu olduğuna göre (Tarakçıoğlu, 2013) meselenin bir hayli uzayacağı anlaşılmaktadır. Hele hele bir televizyon programında anlatılan ABD’de uluslararası kalitedeki 100 sporcuya, “bir doping maddesi alacaksınız ve olimpiyat şampiyonu olacaksınız. Fakat bu madde yüzünden 1 ya da 2 yıl içinde öleceksiniz. Bu doping maddesini kullanmayı buna rağmen kabul eder misiniz?” sorusuna sporcuların %90’ının “evet” demiş olması daha bir ürpertici ve ürkütücü hadisedir. Bu hadise bile doping belasının spor camiasını önümüzdeki on yıllarda da meşgul edeceğini göstermektedir.

b. Şike:

İnsan tabiatında var olan eğitilememiş ve kontrol edilmemiş daha çok kazanma hırslı sporcuyla hak etmediği şeyler yolunda doping ve şikeye götürmektedir. Şike, sporu spor olmaktan çıkarıp masa başı talih oyunlarının girdabında eritip bitiren bir hastalıktır. Tespitinin zorluğu, bütün branşlarda olabileceği, kitlelere yayılma hızının yüksekliği ile tam bir baş belası olan şike, sporun en azılı katillerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Pastanın büyüklüğü artık fertlerin değil grupların, hatta kitlelerin iştahını kabartmakta, bu güçlü rüzgâr onunla savaşı daha güç ve zor hâle getirmektedir. Bazı devlet ve uluslararası kuruluşların şike organizasyonları içinde yer aldıkları şeklindeki dedikodular meselenin vahametini ortaya koymaktadır.

c. Şiddet:

Sporu bekleyen bir tehlike de şiddettir. Sporcuya, seyirciye ve spor tesislerine yönelik olarak karşımıza çıkan şiddet kültür çevrelerine (Bulgu, 2012), cinsiyetlere (Bulgu, 2005) göre biçimler alabilen, değişik semboller ile kendini gösteren şiddet, kitleleri spordan, spor sahaları ve salonlarından uzaklaştırmakta ve sporu asıl hayat kaynağı olan seyirciden koparmaktadır.

Spor sahalarında üç tip şiddet ile karşılaşmaktadır. Bunlar;

- a. İdeolojik (politik, siyasi) esastaki şiddet,
- b. Dinî karaktere bürünmüş şiddet,
- c. Irki esas ve nitelikli şiddettir.

Her birinin spora ve sporcuya aynı oranda tehdit oluşturduğunu düşündüğümüz bu şiddet şekillerinin sporun geleceği açısından çok ciddi bir tehdit oluşturduğunu ve uluslararası barış çabalarını ciddi biçimde baltaladığını göz ardı etmemek gerekmektedir.

Sonuç:

Toplum, bir fotoğraf karesindeki statik ve sabit (durağan) insan kalabalığı değildir. İnsanın olması toplumun olabilmesi için gerekli fakat yeterli değildir. Çünkü toplum bir “beşerî ilişkiler ağıdır”. İnsanlar arası ilişki, iletişim ve etkileşim olmazsa bu ağ oluşmaz. Bu ağın oluşmadığı ortamlarda sosyal dinamizmden, dolayısıyla toplumdan bahsedemeyiz.

Sosyolojide bütün biyo, psikososyal ve coğrafi yönleri kastedilerek toplum globaline “sosyal yapı” demek yaygın bir tavidir. Sosyal yapıyı oluşturan;

- a. Fiziksel yapı,
- b. Kültürel yapı şeklinde iki temel yapı vardır. Coğrafi faktörler fizik yapının unsurları; sosyal örgütler, zümreler, ögeler, kurumlar, normlar, statü ve roller vb. kültürel yapının

unsurlarını oluştururlar. İşte kültürel yapının içindeki kurumlar ve örgütler arasındaki tipik örneklerden biri de spordur.

Spor artık günümüzde yan faaliyet alanları ve yardımcı kuruluşları ile tam bir sektör hüviyetini kazanmıştır. Milyonlarca insan bu sektörden ekmeğini kazanmaktadır.

Spor; ülkelerin kalkınmışlığının en önemli kriterlerinden birisi kabul edilmekte, hatta geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerin ilerleyebilmeleri, gelişmiş ülkeler ile entegrasyona girebilmelerinin yegâne yolu olduğu iddia edilmektedir.

Sağlıklı bir toplum olmakta, dünya ile bütünleşmekte, kalkınmakta, sosyal adaletli, temiz çevreli bir toplum olmakta sporun yeri ve önemi inkâr edilecek gibi değildir.

Fakat sporun geleceğini tehdit eden bazı tehlikeler de yok değildir. Bunların en belli başlıları doping, şike ve şiddettir. Sporun bir evrensel din olma yolunda olduğuna dair tahminler yürütülmektedir. Arjantin'in Buenos Aires şehrindeki Bonbanera stadının duvarında:

“Dinim futbol

Peygamberim Maradona,

Mabedim Bonbanera” yazıyor olması, sapkınlığın hangi boyuta doğru gittiğinin bir işaretidir.

Kaynaklar:

- BAYAR, P. (2003). Spor Yapan ve Yapmayan Bayanların Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 14(3), 133-143.
- BORA, A. (2012). Bir Millî Vazife Olarak Spor ve Kadınlar. *Spor Bilimleri Dergisi*, 23(4), 220-226.
- ALPMAN, C. (1972). *Eğitim Bütünlüğü İçinde Beden Eğitim ve Çağlar Boyu Gelişimi*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- BULGU, N. (2005). Sporda Şiddet ve Alt-Kültür. *Spor Bilimleri Dergisi*, 16(4), 229-250.
- BULGU, N. (2012). Futbolda Şiddetin Erkeklik Anlamları. *Spor Bilimleri Dergisi*, 23(4), 207-219.
- CELKAN, H. Y. (1989). *Eğitim Sosyolojisi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- ÇETİN, C. (2011). Rusya'dan 50 Milyon Dolarlık Yatırım, Tam Saha. *TFF Dergisi*, 75, 50-51.
- Department for Culture, Media and Sport. (2008). DCMS Sustainable Development Strategy: Sectors. (Erişim Tarihi: 07 Mart 2009).
- DEMİRHAN, G. (2003). Kültür Eğitim Felsefe ve Spor Eğitimi İlişkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 92-103.
- DOĞAN, M. (1990). *Tarih ve Toplum*. Ankara: Rehber Yayınları.
- DÖNMEZER, S. (1982). *Sosyoloji*. Ankara: Savaş Yayınları.

- ERDEMLİ, A. (1990). Hümanizma Olarak Spor. *Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyumu Bildirileri*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 11-22.
- ERGİL, D. (1984). *Toplum ve İnsan*. Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları.
- ERKAL, M. (1978). *Sosyolojik Açısından Spor*. İstanbul: Kutsun Yayınevi.
- EVLİYAĞLU, G. (1971). *Nerede Duruyoruz?* İstanbul: Hareket Yayınları.
- FİŞEK, K. (1983). *Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi*. Ankara: AÜ SBF Yayınları.
- GRÖSSİNG, S. (1991). *Beden-Spor-Hareket. 1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu (19-21 Aralık, İzmir) Bildiri Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Okul İçi Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Dairesi Başkanlığı, 47-54.
- GÜZEL, P., DİLŞAD, Ç. ve ATALAY NOORDEGRAAF, M. (2009) Sürdürülebilir Kalkınmanın Çevre Boyutunda Uluslar arası Olimpiyat Komitesi (İOC) Uygulamaları ve Olimpiyat Organizasyonları Kapsamında İncelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 20(2), 60-70.
- KAPTAN, S. (1983). *Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistik Yöntemleri*. Ankara: Bilim Yayınları.
- KARACA, U. (2011). Hayalin İçinde Hayal mi Var? *Tam Saha, TFF Dergisi*, 76, 40-41.
- KARASAR, N. (1976). *Araştırmalarda Rapor Hazırlama Yöntemi*, Ankara: Pars Matbaacılık.
- KERKEZ, F. İ. (2012). Sağlıklı Büyüme İçin Okulöncesi Dönemdeki Çocuklarda Hareket ve Fiziksel Aktivite. *Spor Bilimleri Dergisi*, 23(1), 34-42.
- KNAPP, C. and LEONHARD, P. H. (1968). *Teaching Physical Education in Secondary School. A Textbook on Instructional Methods*. Mc Graw-Hill Book Company.
- KORUÇ, Z. (1994). Bayan Millî Voleybol Takımının Kişilik Örüntüsü. *Voleybol ve Bilim Dergisi*, 1, 29-34.
- KRECH, D ve CRUTCHFIELD, R. S. (1980). *Sosyal Psikoloji*. (çev. Güngör, E.). İstanbul: Ötüken Yayınları.
- KURTKAN, A. (1976). *Sosyoloji*. İstanbul: İ. Ü. Yayınları.
- KÜÇÜK, V. ve KOÇ, H. (2004). Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 131-141.
- ORHUN, A. (1991). Beden Eğitimi Dersinden Okul Spor Dersine. *1. Eğitim Kurumlarından Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu (19-21 Aralık, İzmir) Bildiri Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Okul İçi Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Dairesi Başkanlığı, 59-68.
- OZANKAYA, Ö. (1984). *Temel Toplum Bilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Savaş Yayınları.
- TARAKÇIOĞLU, S. ve DOĞAN, B. (2013). Spor Etiği Bağlamında Gen Dopingi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 24(1), 45-54.
- URAS, A. ve ACAR, A. (2008). *Türkiye'nin İklim Değişikliğine Uyum Kapasitesinin Arttırılması, BM Ortak Programı*, Web Erişim: 02 Nisan 2009. www.marmara.gov.tr/document/news/163/sunum.ppt.